

celoletna . . . K 4—
pololetna . . . K 2—
četrtna . . . K 1—
posamezna šte. 10 vin.

Nefrankirana pisma se
ne sprejemajo; reko-
pisi se ne vračajo.

Naša Moč

Glasilo slovenskega delavstva

**Uredništvo in uprav-
ništvo v Ljubljani,
Katoliška tiskarna**

**Oglasi se sprejemajo
po dogovoru.**

Štev. 45.

V Ljubljani, 4. oktobra 1918.

Leto XIII.

Nova družba.

(Odlomek iz predavanja na Jesenicah »Naše razmerje do socialistov«.)

Svetovna vojska lomi in drobi liberalno Evropo. Kar je liberalizem sezidal s svojimi ljudmi, je polomljeno, leži na tleh. Liberalizem pomeni po naše zlorabo svobode. Tudi zla volja, hudobno hotenje se svobodno udeležuje! Tako so rekli. No, rekli so lepše: Močni se udeležujejo, slabiji naj propade! In dejstvovala se je sebičnost. Zidala in sezidala je babilonski stolp iz tujega blaga. Uklonila je delavske roke in te so morale znašati lakomnim zagovornikom liberalizma zaklade v nikdar polne blagajne. Vojna je s temi nazori obračunala. Danes sebičnih nadljudi nihče več ne zagovarja. Na Jugoslovanskem so se liberalizmu odrekale cele stranke in priznale, da je treba dati pravic tudi slabim, nemočnim, ki si sami ne morejo pomagati. Samo peščica ljudi se še krčevito drži razbite ladje liberalizma: Nekaj pruskih junckerjev, številce mažarskih grofov, judovski velekapital, avstrijski velebirokrat, ti še menijo, da je treba vzdržati »moč močnim«.

Sicer pa je liberalizem razbit. Namesto klica »moč močnim!« se čuje od vseh strani: »Pravica zatiranim!«

Nov družabni red.

Ali bo zmagala pravica? Tukaj ne mislim kaznujoča, ampak ustvarjajoča, urejajoča v mislih in srcih ljudi. To hočemo mi v toliko, v kolikor bi radi bili po srcu in resnici kristjani. Tisti, ki želijo biti kristjani ne po imenu, ampak po resnici, bi radi uredili svet tako kot je prav, prav za vse. In v teh željah se zgrinjajo dobromisleči delavci v skupno armado, da uveljavijo pravi družabni red na zemlji. Prepričani so, da pravo krščanstvo, pravi Kristus temu redu ne more biti nasproten, ampak da obstoji med prav in med vrhovnim zastopnikom našega naziranja soglasje.

Danes dviga glavo klic: »Zatirani na vrh!« Pri tem klicu bi se lahko vsi zedinili in zbrali okoli tistega, ki je prišel reševati zatirane in bilo bi prav tako.

Ne vemo, zakaj vsi tega ne store. Kolikor moremo, storimo mi! Prej nam je branil pot klic »moč močnim!« — gospodarski, politični liberalizem, zdaj vstaja z rdečo krvjo oblit proti nam socializem, materialistični komunizem po naše pome-

ni to: kar je liberalizem hotel za-se za enega samega močnega sebičnega človeka prilastiti stvarne zemeljske sreče in je v ta namen, da bi mu ne očitati krivičnosti iz stališča krščanstva, zavrnil Boga in njegovega Kristusa, to hoče socializem za celo delavsko družbo, da napase in napoji, ne kar je človeškega, ampak kar je živalskega v tej družbi, in v ta namen, da bi materialističnemu socializmu ne očitati kdo napačnega počenjanja iz kršč. stališča, zametuje tudi socialist Boga in njegovega Kristusa. Pravi, da je rešitev tudi brez tega.

V enem nam je sicer materialistični socializem mnogo bližje kot nam je bil liberalizem, v tem namreč, da se zavzema za delavske sloje. V drugem pa nam je ravno tako daleč kot nebo od pekla, ker se zavzema pod imenom sreče za delavsko nesrečo.

Komunizem žena.

Na Ruskem so zavladali najizrazitejši in najdoslednejši socialisti — boljševiki. Razglasili so komunizem žen. Tvojo ženo oskruni lahko drug in mater tvojih otrok odtrga od njih in od tebe, kdor hoče. In tudi ti smeš postati tak oskrnjevalec.

Povejte mi, ali je to sreča za sedanji in bodoči rod? Ali je srečen na zemlji otrok, ako mu uropa mater tuj vagabund, oče pa spet napase slo s tujo vlačugo?

Kdo tega otroka ljubi? Kdo ga neguje? Kdo pogleda nanj kot bi gledala ljubeča mati, ko bi mu jo pustili? Kdo sočustvuje z njegovimi potrebami, z njegovo nežno dušo?

Kdo ga milo uči, ljubo spominja, se radosti z njim in premišlja zvečer, kako bi to dete osrečil? Tiste, ki mu jih je za varuhe, za ljubitelje, za vzgojitelje Bog dal, so mu vzeli, njega pa v najboljšem slučaju prepustili družbi, da gospodari z njim po svojih uradnikih, po svojih plačanih uradnikih. Njegov oče in mati pa živita živalsko življenje brez umevanja, brez smotrov, samo ker nagoni tako pravijo.

Čemu naj bi bila človeku duševnost in njegova sodnost? Od časa do časa se vzbudi tudi tema dvema zapušenost. Pride čas, ko tudi nju dva nihče več ne ljubi. Telesna svežost in mikavnost je minila. Vsak in vsaka se ogne njunega trohlega trupla. Ljubimcev in ljubimk ni več.

Otroci bi ga ljubili, ali otroke so mu vzeli socialistični nauki. Sorodovinci bi ga spoštovali, ali s sorodovinci je pretrgal krvne zveze. Rojakov zanjga ni. Skrunil je

lastno kri in zločinsko poteptal najožje krvne vezi. Izžet zlotvorec, kje je zdaj tvoja zemeljska sreča! Obetal ti jo je tisti socializem, ki krščanskemu nasprotuje.

Tisti, ki jih je pripravil na svet iz grdega spolnega egoizma, niso uživali ljubezni. Ljudje brez ljubezni so pa neljudje. Ustanovil jih je zločinec in, če jih je tudi vzgojil zločinec, smo dobili pravo zločinsko družbo.

Da preprečimo tako družbo zdaj, ko nastajajo nove družabne oblike, morate na delo vi, ki hočete pravi družabni red, ki hočete uveljaviti družabne razmere — krščanski socializem — to je prav urejeno družbo. Organizirajte se, posvetujte se!

J. S. Z.

Jesenice. V nedeljo 29. septembra je predaval na Jesenicah v skupini J. S. Z. Anton Komlanec o razmerju med našo in socialistično strujo. Razgovora po predavanju so se udeležili navzoči odborniki in člani. Sklenilo se je prirediti redne razgovore o tekočih stvareh. — Zvečer isti dan je predaval v Kat. izobraževalnem društvu jurist Slavko o namenu kat. izobraževalnega društva in poti do tega namena. Omenjal je naloge, katerih se naj loti jeseniško društvo. Razgovora sta se udeležila tajnik J. S. Z. in g. kaplan Dolinar.

IDRIJA.

Naša orožniška postaja ima prideljega orožniškega psa, kateri je pod varstvom stražmojstra Zimmermana. Le ta ima od nekje pravico, da sme mesečno na tega psa 10 kg (reci: deset) fine bele moke vleči iz naše rudniške aprovizacije. Žene in otroci delavca imajo na mesec pravico samo 6 kg moke dobivati. Porodnice imajo po ukazu ministra dobiti tudi več moke ob času svoje bolezni, a jo ne dobe. Kako pridemo do tega, da pa psa prištevajo bitjem, ki so nekaj več kot ljudje? Tu notri se mora napraviti red. Čemu imamo aprovizacijski odbor? V skladišče se nahaja odpadna moka (Abfallmehl), ki ni morda dobra za pasji želodec. Še delavci bi se je ne branili, ko bi se jo jim hotelo dati. (Seveda le poleg cele predpisane racije.) Naši orožniki so aprovizirani v drugi aprovizaciji. Čemu nimajo tamkaj svojega psa? Čas je že, da se s takimi primešanci pomeže in napravi enkrat red. S temi 10 kg moke bi se petim porodnicam veliko bolj pomagalo, kot pa psu,

ki je zadovoljen z drugo hrano. Tja in sem se čuti šepetanje, da pes te moke prav malo ali sploh nič ne povoha.

Dne 26. in 27. septembra so dajali tu prvokrat tobak na karte. Človek bi mislil, sedaj bo pa vse v redu. Pa ni res tako. Z razglasom finančnega ravnateljstva v Ljubljani je omenjeno, da dobi logaški okraj na kadilca po šest enot na mesec, to je 108 cigaret ali 36 cigar ali 3 konce tobaka ali pa 3 zavojčke tobaka za cigarete. Dajalo se je pa resnično (za mesec avgust) 72 cigaret, 24 cigar, 2 konca tobaka ali pa dva zavojčka cigaretnega tobaka in še to tako, da bi moral človek skoro klečé prositi (v trafiki Leni Lapajne), ako je hotel, da je dobil njemu priljubljeno vrsto. Cenejše cigarete so popoldne kar zginile, zavojčkov cigaretnega tobaka sploh ni bilo. Seveda, gospodje lažje plačajo šport cigarete kot en delavec, ta naj kadí egiptovske, saj so samo po 16 vin. komad. Cigare so se pokazale samo od časa do časa, srečen, kdor jih je dobil. Dajale so se bolj po obrazih. Oni, ki so dobili po 4 konce tobaka ali 4 zavojčke za cigarete, naj nikar ne žive v dobrih nadah, kajti dobili so polovico preveč, bo pa drugič manj. Pozivljamo finančno ravnateljstvo v Ljubljani, naj tudi tu vsaj enkrat napravi red, da bomo dobili od njega samega nam odkazane kvote. — Seveda, kdo bo pa danes hodil okrog kmetov s tobakom v nahrbtniku? In kdo se bo trudil in brnail po kmetih za živili, ko se mu jih kar v hišo prinese? Zato pa je po vsaki tukajšnji dobavi tobaka toliko ljudi z ročnimi torbami in koši (ki pa niso kar prazni) pred trafiko glavne podzalože. Za danes dosti, drugič kaj več.

Zima je pred vratmi, toda o preskrbi za obutev se nič ne zmeni nikdo. Svoj čas je gozdni erar razdelil med svoje delavce čevlje s pravimi podplati, češ, da v gozdu pri tako nevarnem delu ni mogoče delati

z lesenimi. Naš erar pa se ne zmeni nič za to, da je delo v jami prav tako nevarno kakor v gozdu, in pusti, da ljudje rabijo le cokolje pri delu. Če bi se prigodila nesreča pri prehajanju po navpičnih rovih iz enega polja na drugo, ko mora delavec nositi seboj zraven svetilke še razno težko orodje in mora imeti trdno stopinjo, če noče da mu spodrsne, ali ko zažgani mini uhaja in ga ta prehití, ker v cokoljah ne more uspešno uhajati, kdo bi bil odgovoren? Ravnateljstvo je sicer ustanovilo popravljalnico, a ta popravlja čevlje le delavcem, njih svojcem pa ne, dasiravno so primorani otroci v šolo ob lepem in slabem vremenu. Čevlje, ki so v popravilu, so taki, da se zamudi z enim parom toliko, da bi lahko nove naredil. Novih pa popravljalnica ne dela, ker ni materijala. Pred časom so naredili sem pa tja par čevljev komu, sedaj pa nobenemu kljub silni potrebi. Splošno pa se govori, da nove čevlje že naredijo in materijal zanje se tudi dobi, toda gleda se pri tem, kdo prosi, da pa to ni delavec, to je gotovo. Zima se bliža, delavec in njegova družina bo morala biti obuta, da mu bo mogoče vztrajati. Popravljajo naj se tudi svojcem delavcev čevlji, ker če hoče erar dobrega delavca, mora računati z njegovimi svojci, in naj se preskrbe novi čevlji iz usnja, cokolje so nerabne. Dobro bi bilo, da bi dobili tudi v čevljarni rudarji vpogled, kako se dela z usnjem in drugim, to je tudi naša sveta dolžnost zahtevati.

Delavec in zadruga.

Od občinske aprovizacije v Tržiču prihajajo neprestano pritožbe glede zapostavljanja in prikrajševanja. Tako n. pr. je cel tržiški okraj (razen vojne zveze) že dva meseca brez sladkorja. Mar mislijo merodajni organi, da delavstvo, ki ni v vojni zvezi, ne potrebuje sladkorja, ali pa hočejo delati reklamo za vojno zvezo in

nam sladkorja namenoma ne dajo. V enem in istem kraju in v enakih razmerah pa tolika razlika. Cel sistem aprovizacije po zboljšanju vpije. Predpogoj, da je kdo član vojne zveze ali ne bi moralo biti vprašanje, ali je kdo delavec ali ne, ne pa, ali je kgo pri gotovem podjetju in ali je bil gotovega dne že vpisan v kakem konzumu.

× × ×

V Tržiču je vsled večkratne nujne zahteve našega delavstva naše I. ljubljansko delavsko konsumno društvo začetkom tega leta otvorilo podružnico, ki na žalost ravnatelja socialističnega konsumnega društva Antona Kristana zelo ugodno uspeva v splošno zadovoljnost tamkajšnjega delavstva. Pristopili so pa v naš konsum tudi nekateri delavci, ki so se bili prej, ko naš konsum v Tržiču še ni imel prodajalne, vpisali zaradi Vojne zveze v socialistični konzum. Sedaj se pa Kristan boji, da bi se dotičnim delavcem predobro godilo ali pa se boji konkurence našega konsuma ter je dal napisati na društveno desko v prodajalni, da bodo vsi oni iz Vojne zveze izključeni, ki ne izstopijo iz našega konsuma. To je zopet nov zgled socialno demokratičnega terorizma. Prizadetim pa poročamo, naj bodo popolnoma brez skrbi, kajti iz Vojne zveze ne more biti nihče izključen, niti ga ne more iz Vojne zveze izključiti socialistično konsumno društvo, najmanj pa zaradi tega, ker je kdo član našega konsuma. Naj si torej ne dela nihče nepotrebnih skrbi. Tudi I. ljubljansko delavsko konsumno društvo je član Vojne zveze in lahko otvori za svoje tržiške člane tam poslovalnico Vojne zveze, dokler je pa v Tržiču samo ena poslovalnica, mora ta poslovalnica glede blaga, ki ga dobi od Vojne zveze, postreči hočeš-nočeš vsem pripadnikom Vojne zveze, ki se hočejo posluževati te poslovalnice.

Henrik Conscience:

Hugon pl. Craenhove.

Povest grofa Hugona pl. Craenhove in njegovega prijatelja Abulfaragusa.

(Konec.)

Pozimi je večkrat snežilo, volkovi so zopet zapustili Ardenski gozd in se zatekli po celi deželi. Nekega večera, ko me je pustila sestra samega, da poišče igračo, sem pobegnil iz grada na polje. Ne vem, kaj me je zvalo; morebiti sem videl enega ali več volkov. Može, ki so me na klicanje sestre iskali z bakljami, so me našli ležati nezavestnega na snegu.

Smrtna bolezen me je napadla; osem dni sem ležal v hudi vročini mrzlice; zdravnik ni rekel ničesar: izražal ni strahu, a tudi upanja ne. Ko sem tako shujšal, da bolj nisem mogel, je vzkliklo v meni novo življenje; polagoma je dobivalo moje telo svojo prejšnjo obliko in ž njo se je vračala tudi moja dušna sposobnost in spomin. Čez tri mesece na to sem ozdravil in sem bil popolnoma pri pameti.

Moja sestra je postala grofica pl. Craenhove; svojemu možu je poklonila

dvoje sinov: Hugona in Arnolda in čudovito lepo hčerko Aleidis.

Čez nekaj let je umrla kakor svetnica vesela in hvaležna Bogu; dobri grof Valter ji je kmalu sledil v grob.

Oba sta pokopana v gozdiču poleg svojih sinov Hugona in Arnolda.

Jaz, Valter Abulfaragus sem bil vzgojitelj otrok mojega dobrotnika in moje sestre.

Če Bog, ki mu gre vsa slava, pripusti, da spolnim to poslaništvu, položim radostno svojo glavo na mrtvaško posteljo in moja duša se bo srčno dvignila k njegovemu sodnemu dvoru.

Rokopis se je tam končal.

Da končamo Abulfaragusovo povest, pristavimo še nekaj besedi:

Ko je Abulfaragus doživel starost sto in dve leti je v naročju Bernharda in Aleidis zapustila duša njegovo truplo. O taki smrti ni mogoče reči, da je umiranje: nobenih bolečin, nobene utrujenosti duha. — Predno je zatisnil očesi, je še enkrat blagoslovil številne Bernhardove otroke, ki so obdajali njegovo posteljo in jim je resno govoril:

»Otroci, spoštujte očeta in mater, da

boste, kakor Vaš prijatelj Abulfaragus, dolgo živeli na zemlji!»

Šepetajoč je še pristavil: »Dobro živite! Dobro živite!«; oči so se mu počasi zapirale... Lepa njegova duša se je dvignila v nebo! —

Ko sva stanovala sedem mesecev v Svetilnikovem gradu, je prišel nekega večera grof Valter pl. Craenhove v sobo, kjer sva bila s sestro. Okrasil sem se s cvetlicami, ker me je to strastno veselilo; na tleh pred menoj je stala zopet cela vrsta iz ilovice izdelanih volkov. Grof je vzel stol in se je usedel ne daleč od sestre proč in je rekel:

»Marija, tvoje plemenito in ljubeznivo obnašanje je vzbudilo moje največje začudenje; zelo dvomim, če niso tvoje čednosti vzbudile v meni še drugega čuvstva. Če pomislim na tvojo veliko požrtvovalnost, nočem govoriti s teboj o svetovni strasti. — Tako, kakor zdaj živiš, ne moreš več živeti, — brez rodbine, brez staršev, popolnoma odvisna od tvojega prijatelja Valterja! Večkrat kadar beži strah od moje postelje, premišlujem usodo, ki te lahko zadene, če me pokliče Gospod k sebi. — Oče tvoj, Marija, me je odrešil gotove smrti: njegova ljubezen mi je bila še dražja, kakor življenje, ki mi ga je dal, — čutim, da

Izobraževalno delo v Ljubljani.

Dne 24. septembra 1918 se je ustanovil odbor ljubljanskih društev S. K. S. Z., ki posluje kot pomožni odbor S. K. S. Z. Novi odbor — zveza katoliških slovenskih »Prosvet« v Ljubljani in v njeni bližnji okolici — si je začrtal delo, katero bo izvedel v naših društvi letosnjo zimo.

Odbor priredi:

Obletnico dr. Krekove smrti.

Odbor ljubljanskih društev S. K. S. Z. vabi na rekvijem, ki se bo pel za dušo blagopokojnega rajnika v stolni cerkvi sv. Nikolaja dne 8. oktobra 1918, ob pol 7. uri zjutraj. Društva se ga udeležijo z zastavami z žalnimi trakovi.

Zvečer 8. oktobra 1918 bo ob pol 8. uri v veliki dvorani »Uniona« žalna prireditve z govorom: »Dr. Krekovo delo na verskem, karitativnem in kulturnem polju.« Sodelovali bodo vsi pevski zbori naših ljubljanskih prosvetnih društev in orkester šentpeterske »Prosvete«.

Predavanja

otvorijo naša ljubljanska prosvetna društva meseca oktobra. Čas in kraj predavanja se je določil tako-le:

Katoliško društvo rokodelskih pomočnikov: Vsak ponedeljek ob pol 8. uri zvečer. Prostor: Rokodelski dom, Komenskega ulica.

Katoliško društvo za delavke: Prvo in tretjo nedeljo v mesecu ob pol 7. uri zvečer. Prostor: Alojzijevešče.

Šentpeterska Prosveta: Vsak četrtek ob pol 8. uri zvečer. Prostor: Šentpeterska cerkvena hiša (mežnarija), I. nadstropje.

Šentjakobska Prosveta: Vsako drugo in četrto nedeljo v mesecu ob 6. uri zvečer. Prostor: Florijanska ulica št. 15, I. nadstropje.

Vstop k predavanjem prost.

mi je Bog namenil, da tolažim in varujem njegove otroke ter želim, naj se duša tvojega očeta še v nebesih raduje nad načinom, kako naj izpolnim svoje poslanstvo. V ta namen še nisem dovolj storil; čutim v sebi moč, da prihranim tebi in tvojemu nesrečnemu bratu nove bolečine. Misel me je navdahnila od zgoraj in moja notranjost mi velevala, naj se združim z vezmi krvi z Vami in naj Vam ustvarim rodbino in trdno postojanko. — Hočeš biti moja žena?

Sestra je začudeno poslušala. Mesto odgovora je pokazala name in je ječala:

»In ubogi blaznik, kdo mu delaj tovarišijo?»

»Ti, Marija, je odgovoril grof. Moja ljubezen ni sebična, tvoja ljubezen do blaznega brata je vzbudila mojo ljubezen. Čim bolj se mu žrtvuješ, tim večja bo tvoja naklonjenost nasproti njemu. In končno, Marija, ne uvidiš li, da mi je želja po dobri preskrbi tvojega brata velevala, da zahtevam tvoje roke.«

Ce je grof Valter tudi govoril iskreno, moja sestra ni hotela sprejeti drugega imena, kakor tisto, ki jo je vezalo z njim. Njeno upiranje izraženo v plemenitih in priprostitih besedah, je še bolj vzplamtelo grofovo ljubezen; ker je bil o čistosti svojih namer prepričan, je še večkrat prosil sestro, naj mu ustreže, a udala se ni.

Skiopitčna predavanja bodo skupna v dvorani »Uniona« proti vstopnini. Naznaila se bodo pri predavanjih in v »Slovencu«.

Poučni tečaji: Ljudsko vseučilišče.

Odbor ljubljanskih društev S. K. S. Z. priredi v letošnji zimi poučne tečaje za češčino, hrvaščino, nemščino in italijanščino. Ustanovi se tudi govorniški tečaj. Priglasila za udeležbo k tečajem naj se prijavijo pri društvi, katerim pripadajo tisti, ki se jih žele udeležiti. Kdor ni še član, se vpiši! Priglasila se sprejemajo tudi v pisarni »Slovenske Straže« vsak delavnik od 9. do 12. ure dopoldne in od 3. do 6. ure popoldne. Priglasitve se bodo sprejemale najkasneje do 10. oktobra 1918. Višina šolnine se bo naznaila udeležencem. Obiskovalcem govorniškega tečaja ni treba plačati šolnine.

Prireditve Prosvet v Trnovem in v kolodvorskem okraju skupno s šišensko Prosveto se še naznailijo.

Skupno pevsko šolo, namenjeno začetnikom,

bo odbor ljubljanskih društev S. K. S. Z. to zimsko sezono otvoril. Vodi jo bo kanonik dr. Kimovec. Priglasijo se bodo sprejemali kakor pri tečajih do 10. okt. 1918. Poučevala se bo teorija petja.

Prosimo: Agitirajte, da bodo naše kulturne prireditve res častno obiskovane! Agitirajte, da se z novimi člani okrepe vrste naših kulturnih delavcev in delavk v naših verskih, narodnih, demokratičnih, kulturnih organizacijah v duhu njih očeta in ustanovitelja nepozabnega nam dr. Kreka.

Z Bogom za krščansko ljudstvo!

V Ljubljani, dne 28. septembra 1918,

Odbor ljubljanskih društev S. K. S. Z.

Spomin na dr. Ev. Kreka v narodnem gledališču.

Narodno gledališče v Ljubljani se je otvorilo v nedeljo, 29. septembra. Več let je oder kranjskega deželnega gledališča počival. Za otvoritev je sestavil »Naše besede« slavní slovenski pisatelj Oton Župančič; govoril je »Naše besede« nadrežiser Hinko Nučič. Zvečer so igrali znano Finžgarjevo dramo »Divji lovec«. V »Naših besedah« se je spominjal pesnik Oton Župančič s krepkimi besedami tudi dr. Kreka s sledečimi lepimi verzi:

»Opolnoči, nihče ni vedel kam in kod... Vse misli so glave vtaknile pod perot, Obmolknil pevec, prerok je zaspal, Narod se nemim sencam je udal. Strmel je dolgo vanje tih in sam je onemel ob njih.«...

»Bil je med njimi mož, kot zrno klen in zdrav...

To, kakor knjige mi, ljudi je brati znal Tako zatopil se je v tajnopis Človeka našega, da je odtis Njegovih najglobočjih sanj Užgal pekoče stigme vanj.

Zdaj bral je v sebi: V nas zapisano je luč,

In rekel je: I nam je dan v bodočnost ključ

Ker smo hranili v duši neskaljen

Pravice in svobode zlati sen;

Nam samim skrit, svetu zastrt

Sejal je v burnih časih srd.« — — —

»Veš rod, še, da tvoj kralj je z ognjem kronan bil

In da iz rok nihče mu žezla ni izvil.

In da za vse, kar je razgrnil Bog

Ljudem sveta, za goro, polje, log,

Za zver in dušo pravda še,

Še teče in vsa vroča vre.«

»In narod, ki že sam je bil izgrešil sled Pradavnih, divnih sanj, ki jih je sanjal ded,

Ko vzrl je poveljani obraz

Moža, pred njimi spoznal je: To sem jaz

V zrcalu vernem, v možu tem,

Kar bil, kar bom, vse vidim, vem.«

»Obsojeni na molk v posvetu narodov, Od daleč gledamo, ko svet gradijo nov.«

»Beseda je izšla, izšla med nami res! Slovenska misel, vzpluj v zaletu do nebes

»Razpni se — po razponu tvojih kril Bo meril narod čistost svoj h sil, In — morda — treh najmlaši brat Pojde za vse usod iskat.«

Oton Župančič je Krekov učenec, ki mu je v njegovih mladih dneh s silno njegovo silo prepojil dušo s slovenskim domoljubjem. Nadrežiser Hinko Nučič je izšel iz naših delavskih vrst in je zdaj slaven igralec. Nastopal je prvič leta 1899. in 1900. na delavskem odru S. K. S. Z. v starem »Katoliškem domu«. Omenjamo, da je tudi slavní umrlí slovenski umetnik Anton Verovšek list naše gore in je dobil veselje do gledališča kot član ljubljanskega »Katoliškega društva rokodelskih pomočnikov«. In naš Finžgar je prvi najzvestejši dr. Krekovih prijatelj in čestilcev, katerega je dr. Krek visoko cenil: »Naš Finžgar, to ti je fant; v svojih želimljah ti sanja najlepše povesti... To ti je duhovitost. Svet ga pozna, ker je že tolikokrat menjal farovže.«

Ljubljana, 1. oktobra 1918.

Zapisali smo svoj čas, da ne verjame-mo na uspeh Burianovega nasveta ententi, naj se prično pogajanja o miru. Res so, kakor gotovo veste iz »Slovenca«, ententne države zelo hitro odklonile Burianovo ponudbo. Kaj hočejo naši sosede z zahoda, nam je povedal Wilson, predsednik Združenih držav, v svojem newyorškem govoru 27. t. m. O njem se poročajo.

Vojska zasleduje pozitivno natančne opisane smotre, ki si jih ni izmislil noben državnik in noben parlament in ki so nastale iz razvoja vojnih razmer. Edino, kar morejo storiti državniki in parlamenti, je, da jih uresničijo ali se jim izneverijo. V štirih letih vojske je stopila skupna volja človeštva na mesto posebnih namenov posameznih držav. Razvila se je ljudska voj-

ska. Američani so vstopili v vojsko, ko je bil njen značaj popolnoma določen, in jasno je, da ne more noben narod ravnodušno čakati njenega izida. Razmere presojamo kot dejstva in ne tako, kakor jih je določila ena ali druga skupina mož, ter se ne moremo zadovoljiti z nobenim izidom, ki ne računa s tem. Vojska se ne more končati z dogovorom, kompromisom ali barantanjem o koristih, marveč se mora popolnoma jasno sprejeti načelo, da so koristi najslabejših ravno tako svete, kakor najmočnejših. Tako si mi predstavljamo trajni mir. Zavezniki so soglasno mnenja, da se ne more skleniti mir z osrednjimi velesilami na kupčiji podoben način, ker so se z njimi že pogajali in so jih opazovali, kako so se pogajali z drugimi vladami v Brestu-Litovskem in v Bukareštu. Cena varnemu in trajnemu miru je nepristranska pravičnost in edino sredstvo, s katerim se more ta doseči, je zveza narodov, temelječa na pogodbah, ki se morajo držati. Zveze narodov zdaj ni mogoče ustanoviti, ker bi bila le nova zveza narodov proti skupnemu sovražniku in ni verjetno, da bi se mogla ustanoviti po sklepu miru. Najbistvenejši del mirovnihih pogajanj mora tvoriti ustanovitev zveze in določitev njenih namenov. Neumnost bi bila, če bi prepustili jamstva za njo poznejšemu prostovoljnemu postopanju tiste vlade, ki je uničila Rusijo in ogrožala Rumunijo. Združene države so pripravljene, da prevzamejo vso nadaljnjo odgovornost za izpeljavo pogodb med vladami, temeljem katerih se mora v bodoče določiti mir. Amerikanskemu navdušenju za sporna vprašanja vojske se ni bilo mogoče ustavljati, in sicer tem manj, v čim jasnejših in očitnejših obrisih se je izražalo. Posebnost sedanje vojske je, da so narodi vedno jasnejše vedeli, za kaj se vojskujejo, medtem ko so državniki bili včasih negotovi. Narodni nameni so se umaknili v ozadje in skupni smoter prosvetljenega človeštva je zavzel njih mesto.

Bolgari so se bili nad 7 let vsega skupaj. Nikar naj se zato nihče ne čudi, da so zaprosili entento za mir, ker njih armada ni bila kos navalu ententinih armad. Bolgarija je že v Solunu podpisala s entento premirje, ki mu bo gotovo kmalu sledil mir.

V sveti deželi Palestini so Angleži zelo hitro premagali Turke, ki so se morali zelo daleč umakniti. Avstrijski vojaški strokovnjaki pišejo, da je vodil angleške voje general Allenby naravnost presenetljivo spretno. Nepotrjene vesti trdijo, da želi tudi Turčija skleniti s entento mir.

General Wrisberg je poročal glavnemu odseku nemškega državnega zbora natančno o neuspehih Nemcev v Franciji v zadnjih mesecih. Govoril je odkritosrčno in so njegova izvajanja vsekakor veliko boljše učinkovala, kakor znana Wolfova poročila, ki vsako reč za vsako ceno olepšavajo.

Položaj na bojiščih je zdaj na višku.

V Nemčiji so večinske stranke delale z vso silo na to, naj se demokratizira uprava. Reč je taka le: V Nemčiji imajo državni zbor, ki je izvoljen po načelih

splošne in enake volilne pravice, a moči nima take, kakršno imajo parlamenti v resnično demokratično vladanih državah. Oblast ni niti osredotočena v vladni sami, marveč je močnejša vojaška, kakor civilna oblast. Celó Bismarck se je moral mnogokrat prerekati z generali. Kaj se zahteva? Stranke zahtevajo posebno, naj se ne objavlja vsebina govorov nemškega cesarja brez dovoljenja vlade in naj se omeji oblast vojaškega poveljstva v notranji politiki, ker so generali celo shode prepovedovali. Posebno gre tudi za to, da se izvede v pruskem deželni zboru splošna in enaka volilna pravica. Zelo močne so struje v meščanskih strankah, ki zahtevajo, naj Nemčija ne vztraja, da ostane v trajni veljavi v Brestu Litovskem sklenjeni mir. Na drugi strani so pa tudi zelo vplivni in mogočni krogi, ki jih niso skušnje tolikoletne vojske čisto nič izmodrile in ki rinejo skozi glavo skozi zid in se hočejo vojskovati, dokler ne bodo poraženi vsi nasprotniki Nemčije.

Različni nazori so trčili skupaj v glavnem odseku nemškega državnega zbora. Vsled prevelikih nasprotstev ni bil si volasi kancler Hertling: 75 let stari mož, dober katoličan, toda bolehen, enkrat ga je že zadela srčna kap, več kos stavljenim mu težkim nalogam. Hertling in državni tajnik za zunanje stvari pl. Hintze sta prosila, da odstopita.

Nemški cesar Viljem je sprejel Hertlingov odstop in s svojim lastnoročnim pismom naznanil, da želi, naj ljudstvo v državni upravi dobi po svojih državnih poslancih večjo veljavo, kakor jo je imelo do zdaj. Različni nazori, ki so si nasprotovali toliko let in pretresali javno mnenje, so se za enkrat končali z zmago večinskih strank državnega zbora, v katerih so seveda velika nasprotna mnenja v nazorih, toda vse stranke večine hrepene po tem, da zaveje v Nemčiji sveži veter, ki naj v demokratičnem smislu koristi ljudstvu. Pozdravljamo razvoj dogodkov v Nemčiji, ker vemo, da bo demokratični pokret povsod napredoval.

Pri nas v Avstriji moramo tudi beležiti važne novice. Najbolj je zanimal poznavelec razmer te dni članek, katerega je objavil dunajski judovski dnevnik »Neue Freie Presse«, glasilo najbogatejših judov, glasilo dunajskega kovarstva v baržunu in v svili, ki se je vedno odlikovalo z najstrupenejšim sovraštvom proti Slovanom. V tem članku se je mogočno razkoračil stari jud Moric Benedikt in pisal, naj Čehi in Jugoslovani že povedo, kaj hočejo in pristavil, češ saj vendar niso naše državno-pravne deklaracije zadnja beseda. Jud, ki je tolikokrat s svojimi spletkami in s svojimi strupenimi Slovane zaničujočimi članki zabranil, da niso sklenili Čehi in Nemci narodne sprave, zdaj nasvetuje, naj se prično Slovani z Nemci zaupno pogajati o spravi. Sirenski glasovi Morica Benedikta so zadoneli prepozno. Mi vemo, za kaj nam gre, in hočemo, da se nam da, kar nam gre. Popolnoma postranskega pomena je, kako sodi borzijanec skupni finančni minister Spitzmüller o samoodločevanju narodov, ki je v Sarajevu govoril o rečeh, ki jih čisto nič ne razume. Čas gre hitro

naprej. Dogodki svetovne važnosti se kupičijo. Jugoslavija prihaja . . .

Ministrski predsednik Hussarek se je včeraj posvetoval s poslancem dr. Korošcem o političnem položaju.

To in ono.

Dvojna mera. »Militärische Rundschau« poroča: Ko je sprejel ministrski predsednik baron pl. Hussarek kongres vojnih poškodovancev, je postregel, da si je bil brezmesni dan, svojim gostom z mnogimi mesnimi jedili, z belim kruhom in še z drugimi dobri stvarmi, kakor z belo kavo itd. To poročilo dokazuje, da morajo veljati zanj druge postave, ki jih pa ni uradna »Dunajčanka« še objavila, da si objavlja vse postave in odredbe. Listi vprašujejo, zakaj se proti ministrskemu predsedniku ne uvede preiskava. Ali se morajo držati postave le navadni državljani? Res: male ljudi, tem vzamejo vsako peščico moke . . .

Izdajatelj in odgovorni urednik **Mihael Moškerc.**
Tisk Katoliške Tiskarne.

Sorbenje, garje, lišaj, hraste. Najzanesljiveše sredstvo proti temu je **PARATOL** domače mazilo. Ne maže, je brez duha, torej tudi čez, dan uporabno. Velik lonček K 5— dvojni lonček K 9.— PARATOL — PRAŠEK varuje občutljivo kožo. Skatija K 3.— Oboje se dobi proti predplačilu ali povzetju pri **PARATOL delavnici lekarnarja ULMER** Budapešta VII-21. Rózsa-utca 21.

Ustanov. l. 1893.

Ustanov. l. 1893.

UZAJEMNO PODPORNKO DRUŠTVO U LJUBLJANI
registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Dovoljuje članom posojila proti poroštvu, zastavi življenskih polic, posestev, vrednostnih papirjev ali zaznambi na službene prejeme.

Vračajo se posojila v 7 1/2, 15 ali 22 1/2 letih v odsekih ali pa v poljubnih dogovorjenih obrokih.

Kdor želi posojila, naj se obrne na pisarno v Ljubljani, Kongresni trg št. 19, ki daje vsa potrebna pojasnila.

»Zadruga sprejema tudi hranilne vloge in jih obrestuje po 4 1/4 %.

Društveno lastno premoženje znaša koncem leta 1915 519.848,40 kron. Deležnikov je bilo koncem leta 1915 1924 s 15.615 deleži, ki reprezentujejo jamstvene glavnice za 6.089.850 kron.

Gospodarska zveza
centrala za skupni nakup in prodajo v Ljubljani, reg. zadr. z o. z.

Stalna zaloga poljedelj. strojev:
motorjev, mlatilnic, viteljev, slamo- in reporeznic, brzoparilnikov, plugov, bran, čistilnikov i. t. d.

Prodaja:

umetnih gnojil, kolonijalnega in špicerijskega blaga ter poljskih pridelkov.

Zaloga:

pristnega domačega in ogrskega vina, žganja i. t. d.

Lastna izdelovalnica in prekajevalnica klobas. - Lastna zeljarna.